

УДК 377:7.012]:005.966-027.561

<https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.22-26>.

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

Світлана Алексєєва,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри*

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ORCID: 0000-0002-8132-0465

e-mail : SV-05@ukr.net

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

професійна кар'єра,
кар'єрний розвиток,
професіоналізм,
тренінг-технології,
інноваційні методики
підготовки

Реферат

Проблема кар'єрного розвитку стає актуальною у сучасній педагогіці. У державних документах зазначається про необхідність створення інституту кар'єрного радника, який уможливіть надання якісних послуг із планування кар'єри та працевлаштування, забезпечить індивідуальний підхід до цього процесу. Такі заходи підкреслюють необхідність організації підготовки дизайнерів до розвитку кар'єри на сучасних, принципово нових підходах. Концепція підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри спрямована на розв'язання проблеми популяризації професійної кар'єри як процесу успішного становлення й розвитку професіоналізму фахівця. Така концепція обґрунтовує цілісну, динамічну, відкриту систему підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри з адекватною структурою, метою, змістом, педагогічними умовами та відповідною методичною системою забезпечення такої підготовки.

Реалізація концепції охоплює чотири взаємопов'язані концепти: методологічний, теоретичний, методичний і практичний. Методологічний концепт відображає сукупність підходів, що забезпечують об'єктивність та ефективність процесу підготовки майбутніх дизайнерів, зокрема: системний; аксіологічний, особистісний, компетентнісний, діяльнісний, акмеологічний, праксиологічний, середовищний, контекстний. Теоретичний концепт визначає підготовку майбутніх дизайнерів як послідовний процес, що здійснюється на мотиваційно-ціннісному, процесуальному та оцінно-діагностичному етапах реалізації методичної системи. Методичний концепт забезпечується упровадженням інноваційних методик підготовки, технології контекстного навчання, коучингових технологій, тренінг-технологій, залучення до самоосвітньої діяльності. Практичний концепт передбачає упровадження електронних засобів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри.

Постановка проблеми. Проблема кар'єрного розвитку є актуальною і у державній політиці і в сучасній педагогіці. Про це свідчить зміст Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр., постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти і науки України, зокрема, «Про впровадження наукового психолого-педагогічного проекту «Вибір успішної професії». Потрібно зазначити і про Постанову КМ України щодо роботи Державної служби зайнятості, де пропонується впровадити інститут кар'єрного радника, який забезпечить індивідуальний підхід до кожного клієнта служби зайнятості, уможливіть надання якісних послуг з планування кар'єри та працевлаштування, його діяльність передбачає розробку індивідуальних планів надання послуг.

Такі заходи підкреслюють необхідність організації підготовки майбутніх фахівців до розвитку кар'єри на сучасних, принципово нових підходах, що забезпечать підготовку фахівців, обізнаних зі стратегіями та моделями професійної кар'єри як явища активної професійної самореалізації. Концепція підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри спрямована на розв'язання проблеми популяризації професійної кар'єри як процесу успішного становлення й розвитку професіоналізму фахівця. Така концепція обґрунтовує цілісну, динамічну, відкриту систему підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, з адекватною структурою, метою, змістом, педагогічними умовами та методичною системою забезпечення такої підготовки.

Аналіз останніх досліджень. Методологію,

зміст, організаційну систему підготовки майбутніх дизайнерів висвітлюють сучасні дослідження О. Трошкіна (2004), С. Чирчика (2013), Л. Оружої (2010) В. Орлова (2018), О. Фурси (2015). Так, у дослідженнях В. Орлова (2018, с. 19) зазначається, що підготовка майбутніх дизайнерів має складати цілісну, відкриту, гнучку систему, спрямовану на формування фахівців, здатних до професійного самовдосконалення, самоорганізації, досягненню професійного та кар'єрного успіху. На думку О. Фурси (2015, с. 9) одним із важливих завдань професійної підготовки майбутніх дизайнерів є "формування їхнього кар'єрного потенціалу на основі розвитку сукупності компетентностей, які в подальшому сприятимуть кар'єрному зростанню".

Виюкренлення невирішених частин загальної проблеми. Сфера дизайну – це одна з галузей, що найбільш динамічно та успішно розвивається в Україні, але істотно відстає від країн Європи. До гальмівних чинників варто віднести недостатність орієнтації змісту підготовки майбутніх дизайнерів на кар'єрний розвиток, недосконалість форм такої підготовки, низькій рівень навчально-методичного забезпечення цього процесу, відсутність чіткої мотивації до кар'єрного зростання, непідготовленість до кар'єрної поведінки на ринку праці.

Мета статті – розкрити основні положення концепції підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри як особливого процесу, спрямованого на безперервне і системне формування фахівців з високим рівнем підготовленості до розвитку професійної кар'єри, здатних до професійного самовдосконалення, самоорганізації у кар'єрній діяльності, досягненню професійного та кар'єрного успіху.

Виклад основного матеріалу. Загалом, уявлення про кар'єру склалися упродовж усього розвитку людства. Сучасні дослідження визначають це поняття як трансформоване питання про можливість професійного розвитку майбутніх фахівців. Концептуальні положення щодо професійного розвитку майбутніх фахівців відображено в Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національній доктрині розвитку освіти (2001), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2011–2021 роки (2013), Брюггському (2010), Бухарестському (2012)

комюніке, Копенгагенській декларації (2017), Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про основні компетенції для навчання упродовж усього життя» (2006).

У жорстких умовах конкурентної боротьби на ринку праці досягнення кар'єрних цілей неможливе без вчасно розробленого стратегічного плану реалізації професійної кар'єри, що є особливо важливим на етапі професійного навчання. Знання про можливі моделі кар'єри, уміння планувати, управляти й реалізовувати цей процес допоможуть дизайнерам визначитися з особистісними перспективами професійної самореалізації та стати більш конкурентоспроможними на ринку праці. Навчальні заклади художнього профілю мають стати ефективним механізмом формування кар'єрного ресурсу молоді, яка, відповідно до власних інтересів, потреб буде здатна до ефективної самореалізації у дизайні.

Сучасні трансформації у сфері освіти вимагають вдосконалення традиційної репродуктивної професійної підготовки майбутніх дизайнерів та пошуку підходів, що дадуть змогу привести у відповідність стандарти вітчизняного освітнього процесу до світових вимог. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри має здійснюватися на раціонально організованій науковій основі з відповідним науково-методичним супроводом цього процесу.

Метою концепції є обґрунтування методологічних, теоретичних та методичних засад підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Провідна ідея концепції реалізується через гуманістичну, особистісно орієнтовану, компетентнісну парадигми сучасної освіти, відповідно до яких і відбувається перебудова професійної підготовки майбутніх дизайнерів. Гуманістичність педагогічного процесу підготовки дизайнерів до розвитку кар'єри уможлиблює розкриття індивідуальних особливостей і вільне виявлення здібностей майбутніх фахівців, створення атмосфери комфорту, педагогічного підтримки і психологічної безпеки навчального процесу. У рамках особистісно орієнтованої парадигми передбачено новий погляд на майбутнього дизайнера, насамперед, як індивіда, наділеного власним неповторним суб'єктивним досвідом, самобутністю, самоцінністю, соціально значущими рисами. Компетентнісна

парадигма уможливує формування високого професіоналізму, компетентності майбутніх дизайнерів, здатних працювати в нових умовах ринку. Ця парадигма націлена на посилення практичної орієнтації підготовки до розвитку професійної кар'єри, сприяє підготовці дизайнерів, які володіють сучасними професійними технологіями.

Реалізація концепції охоплює чотири взаємопов'язані концепти: методологічний, теоретичний, методичний і практичний.

Методологічною основою підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри підходи є підходи, що визначають принципи, методи та прийоми педагогічного процесу, які обґрунтовують цілісність й об'єктивність такої підготовки. До основних методологічних підходів підготовки майбутніх дизайнерів відносять: системний, аксіологічний, особистісний, компетентнісний, діяльнісний, акмеологічний, культурологічний, праксиологічний, середовищний, контекстний. Така методологічна основа дає підстави розглядати підготовку майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри як систему з множиною взаємопов'язаних елементів, що забезпечує її методичну системність (системний підхід); уможливує формування кар'єро-орієнтованих цінностей майбутніх дизайнерів, норм їхньої кар'єрної поведінки (аксіологічний підхід); здійснювати цілеспрямований педагогічний вплив на особистість, що забезпечить персоналізацію освіти майбутніх дизайнерів, сприятиме розвитку їхніх індивідуальних особливостей, поглядів, інтересів, ініціативи, спрямованості на результат, досягнення кар'єрного успіху (особистісний підхід); уможливується переміщення акцентів з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування здатності практично діяти та мати відповідний рівень підготовленості (компетентнісний підхід); відбувається активне залучення майбутніх дизайнерів до самоорганізації та самоосвіти (діяльнісний підхід); оволодіння культурним досвідом, розширюються світоглядні орієнтації, формується цілісна культурологічна картина світу (культурологічний); актуалізації внутрішнього світу майбутнього фахівця (праксиологічний); підвищується результативності, інструментальність, інтенсивність оволодіння студентами майбутньою професійною

діяльністю (контекстний).

Визначені підходи є цілісною системою логічно пов'язаних теоретичних, практичних та організаційно-технічних процедур, що забезпечують об'єктивність та ефективність процесу підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Теоретичною основою підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є сучасні принципи організації цього процесу, педагогічні умови, модель підготовки, що реалізуються на філософських положеннях теорії пізнання, теорії особистості, теорії мотивації діяльності, положеннях психологічних теорій взаємодії і творчої діяльності, закономірностях і механізмах взаємодії у навчально-виховному процесі.

Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри ґрунтується на таких принципах: загальних (науковості, наступності, гуманізації, інтегрованості, безперервності, зв'язку теорії з практикою, наочності) та специфічних (співробітництва, самоорганізації, створення розвивального освітнього середовища, індивідуалізації самоосвіти проектування особистісної траєкторії розвитку).

До педагогічних умов підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри віднесено: підвищення рівня мотивації до розвитку професійної кар'єри; удосконалення змісту навчальних дисциплін з орієнтацією та спрямованістю на підготовку до розвитку кар'єри; використання технології контекстного навчання, коучингових технологій та тренінг-технологій у процесі підготовки до розвитку професійної кар'єри; здійснення психолого-педагогічного супроводу майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри.

Модель підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є сукупністю взаємопов'язаних структурних елементів, що містить теоретико-методологічний блок, який відображає мету, освітні парадигми, концепцію, методологічні підходи і принципи (загальні, специфічні) підготовки; змістово-технологічний блок, що визначає етапи, зміст, форми, методи, інноваційні методики і технології підготовки; діагностувально-результативний блок, що відображає комплекс діагностувальних методик, компоненти, критерії, рівні та результат підготовки. Модель підготовки визначає основні характеристики

і складові освітнього процесу навчання дизайнерів та передбачає чітку послідовність дій, що пов'язана з набуттям професіоналізму, виявленням соціальної активності, розвитком лідерських якостей майбутніх фахівців.

Методичною основою є методична система підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, що здійснюється на трьох етапах (мотиваційно-цільовому, процесуальному, діагностувальному), що забезпечує активізацію мотивації, сприяє формуванню відповідних знань, умінь, визначає рівень підготовленості майбутніх фахівців.

Організація підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри ґрунтується на системі взаємопов'язаних форм, відбір яких здійснюється на основі інтерактивних й комп'ютерних технологій та активних форм самоосвіти. У таких формах моделюються життєві й професійні ситуації, створюються ситуації пошуку, здійснюються ділові ігри (інтерактивні форми), використовуються сучасні технології Інтернет (інноваційні форми), вибудовується процес самостійного одержання знань (форми самоосвіти). З метою підвищення якості підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри використовують сучасні інформаційні засоби, які виконують функції носіїв інформації. Їх використання значно підвищує рівень пізнавальної активності студентів та якість засвоєння знань.

Вихідними положеннями концепції підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є:

- підготовка дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є складовим компонентом їхньої загальної професійної підготовки;
- організація цього процесу здійснюється на сучасних методологічних підходах, зокрема: системному, аксіологічному, особистісному, компетентнісному, діяльнісному, акмеологічному, культурологічному, праксиологічному, середовищному, контекстному;
- підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри характеризується системою фахових, психологічних знань і вмінь, які дають змогу вирішувати проблеми кар'єрного розвитку в майбутній професійній діяльності;
- підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри передбачає використання форм і методів активного

контекстного навчання, що сприяють оволодінням практико-орієнтованих знань, збільшенню частки практичної складової навчання, активізації самоосвіти, впровадженню кар'єрних коучингів, тренінгів.

- результативність підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри визначається рівнем засвоєння фахових, психологічних знань, набуттям відповідних умінь, необхідних для кар'єрного розвитку в майбутній професійній діяльності.

Завдання, що досягаються шляхом реалізації концепції:

- підвищення якості професійної підготовки дизайнерів відповідно до реальних вимог ринку праці та забезпечення національної економіки кваліфікованими дизайнерами;
- упровадження важливих змін, спрямованих на підвищення якості підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри; підвищення мотивації молоді до професійного навчання;
- оновлення змісту професійної підготовки і приведення його у відповідність до змісту сучасної професійної діяльності;
- формування змісту освітніх програм на засадах особистісно-професійного зростання, оптимізація процесу підготовки майбутнього фахівця адаптованого до ринку праці; зміцнення та вдосконалення змісту професійної дизайн-підготовки фахівців зі збереженням достатнього рівня теоретичної і практичної складової процесу;
- скорочення періоду адаптації випускників до професійної діяльності; підвищення рівня конкурентоздатності дизайнерів, сприяння підвищенню рівня зайнятості молоді.

Висновки. У прикінцевих положеннях визначимо, що концепція з розвитку кар'єри є певним інструментом модернізації основних компонентів професійної підготовки дизайнерів, що уможливило забезпечення педагогічної підтримки безперервного вдосконалення, самовдосконалення і саморозвитку майбутніх фахівців. Концептуальне обґрунтування цілей, завдань, принципів, форм, методів, педагогічних умов та методичної системи є основою для планування й організації всіх заходів, необхідних для підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри. Концепція визначає пріоритети, ключові заходи, спрямовані на поліпшення підготовленості майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Література

1. Трошкін, О. В., 2004. *Педагогічні умови розвитку ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі навчально-творчої діяльності*. Кандидат наук. Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка.
2. Чирчик, С. В., 2013. Пізнавальний інтерес як методологічний аспект професійного становлення майбутнього дизайнера. *Вища школа*, 2, с. 73-79.
3. Оружа, Л., 2010. Розвиток дизайнерської освіти в світі. *Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова*, 7, с. 168-172.
4. Орлов, В., 2017. Theoretical foundations of forming future designers' career orientations in the system of art professional education. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 12, с. 18-28.
5. Фурса, О., 2015. Проблеми проектування професійної кар'єри майбутніх фахівців із дизайну. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 10, с. 5-17.

KEY WORDS:

professional life,
career development,
professionalism,
training technologies,
innovative training
methodologies

Abstract

Training concept on professional life development for future designers

Svitlana Alieksieieva,

*Ph.D. in pedagogical sciences, Researcher,
Professional life Laboratory,*

Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine

The problem of professional life development is becoming up-to-date in modern pedagogics. State papers refer to the necessity of creating the professional life advisor institute that enables providing quality educational services on career and employment planning with its individual approach assurance. These measures underline the necessity of organizing the designers' running-up to professional life development on modern, fundamentally new approaches. Training concept on professional life development for future designers is aimed at solving the problem professional life promotion as a process of a specialist's professional competence genesis and progress. The following concept grounds integral, dynamic, open system of future designers training to professional life development with an adequate structure, aim, content, pedagogical terms and appropriate methodical system for providing proper training.

The concept realization embraces four interactive concepts: methodological, theoretical, methodical and practical. The methodological concept represents the set of approaches to provide process objectivity and efficiency of future designers training, inter alia: systemacity; axiological, individual, competence-based, activity, environmental, contextual. The theoretical concept determines future designers training as a serial process based on motivational-valued, processual and evaluating-trouble-shooting phases of methodical system implementation. The methodical concept is provided by introducing innovative training methodologies, context training technology, coaching technologies, training-technologies, self-education promotion and engagement. The practical concept envisages digital implementation e-learning modalities into future designers' running-up to professional life development.

References

1. Troshkin, O. V., 2004. *Pedahohichni umovy rozvytku initsiatyvnosti maibutnikh dyzaineriv u protsesi navchalno-tvorchoi diialnosti*. Kandydat nauk. Luhanskyi natsionalnyi pedahohichniy un-t im. Tarasa Shevchenka.
2. Chyrchuk, S. V., 2013. Piznavalnyi interes yak metodolohichniy aspekt profesiinoho stanovlennia maibutnoho dyzainera. *Vyshcha shkola*, 2, s. 73-79.
3. Oruzha, L., 2010. Rozvytok dyzainerskoi osvity v sviti. *Naukovyi chasopys NPU im. M. Drahomanova*, 7, s. 168-172.
4. Orlov, V., 2017. Theoretical foundations of forming future designers career orientations in the system of art professional education. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment*, 12, s. 18-28.
5. Fursa, O., 2015. Problemy proektuvannia profesiinoi kariery maibutnikh fakhivtsiv iz dyzainu. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment*, 10, s. 5-17.